

INLEIDENDE VERKLARING OP HET PROGRAM VAN 1896.

De katholieke leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal hebben gemeend het volgende program te moeten vaststellen. Zij bieden het hun katholieken landgenooten aan in het vertrouwen dat de onder hen heerschende eensgezindheid de volle samenwerking van alle katholieke krachten zal bevorderen en verzekeren.

Bij de samenstelling van dit program hebben zij zich laten leiden door eenige overwegingen, die zij in het kort wenschen mede te deelen.

Als katholieke mannen belijden en verdedigen zij, wat door den H. Stoel over het wezen van den Staat, over oorsprong en bevoegdheid van het gezag, over plichten van vorsten en volken wordt geleerd. Zij verwerpen wat de *Syllabus* verwerpt, zij aanvaarden wat de Encyclieken *Quanta Cura* van 8 Dec. 1864 en *Immortale Dei* van 1 November 1885 leeren. In de laatstgenoemde Encycliek, die handelt over de christelijke inrichting der Staten, vonden zij de door hen te volgen gedragslijn geteekend in de volgende zinsneden :

„Voor U, Katholieken, die waarlijk dien naam waardig zijn, is het allereerst noodzakelijk de Kerk als echte zonen lief te hebben en die liefde te toonen ; alles wat met dezen roemrijken plicht niet overeenkomt zonder aarzelen te verwerpen ; de staats-instellingen zooveel als 't in eere geschieden kan te bezigen tot bescherming van waarheid en recht ; er voor te waken dat de vrijheid van handelen de door natuurwet en Gods wet gestelde maat niet overschrijde ; er naar te streven dat ieder gemeenebest naar den geest van 't Christendom worde ingericht. Moeilijk kan de weg, waarlangs dit alles moet worden verkregen, op eensluidende en scherp omlinjende wijze worden beschreven, daar hij verschillen zal naar de ver-

schillende eischen van plaats en tijd. Toch moet men steeds waken voor de eensgezindheid en trachten naar éénheid van handeling.

„Deze beide dingen zullen het best worden verkregen, indien allen en een iegelijk de voorschriften van den H. Stoel houden als de wet van hun leven, en zich richten naar de Bisschoppen, die *de H. Geest gesteld heeft tot het besturen van Gods Kerk*.

„De verdediging der katholieke zaak vordert onverbiddeijk in de belijdenis der door de kerk overgeleverde leer, éénheid van zin bij allen en de hoogste volharding; daarom moet er tegen worden gewaakt dat iemand op eenige wijze tot valsche meeningen overhelle of zwakker weerstand biede dan de waarheid duldt. Over dat wat tot de vrije meeningen behoort is het geoorloofd op gematigde wijze en met het doel om tot de waarheid te komen, te redetwisten, maar dan met vermindering van beleedigende onderstellingen en wederzijdsche verwijtingen. En opdat nu de eendracht der geesten niet door vermetel getwist worde verstoord, zoo sta dit bij allen vast: de volle belijdenis der Katholieke leer is niet bestaanbaar met meeningen, die ook maar naderen tot het naturalisme of rationalisme, wier kort begrip hierin bestaat: het met den wortel uitroeien van alle christelijke beginselen en in de maatschappij de heerschappij vestigen van den mensch met terzijdestelling van God. Even weinig staat het vrij een anderen levensregel te volgen in den huiselijken kring dan tegenover de menigte, zoodat het gezag der Kerk in het bijzondere leven gehuldigd, in het openbare leven wordt verworpen. Dit zou zijn het goed met het kwaad vermengen en den mensch in strijd brengen met zich zelve, terwijl hij juist altijd één van karakter moet zijn en op geen levensgebied mag afwijken van de christelijke deugd. Waar echter gehandeld wordt over zuiver staatkundige vragen, over den besten staatsvorm, over de verschillende inrichtingen van het staatsbestuur, over deze dingen kan men op voegzame wijze van meening verschillen.

„In onderlinge liefde en in eerbied jegens den Apostolischen Stoel zullen de katholieken twee dingen verkrijgen: op de

eerste plaats zullen zij de Kerk bijstaan in het bewaren en verbreiden der christelijke wijsheid, op de tweede plaats zullen zij een groote weldaad bewijzen aan de burgerlijke maatschappij, wier heil door booze leeringen en booze begeerten in groot gevaar verkeert."

Naar den eisch van deze woorden vol wijsheid hebben zij getracht een program saam te stellen, dat in een vaste éénheid toch ruimte van beweging zou laten en tevens voor de praktijk een stelligen grondslag zou geven. Zij hebben zich niet beperkt tot hetgeen men soms een program van actie noemt. Zij hebben aanwijzing willen doen van de hoofdpunten, op welke de werkzame aandacht van al de katholieken in den lande gevestigd moet zijn en blijven.

Op welke wijze en in welke volgorde de behandeling van deze zaken zal plaats hebben is een vraag, die door allerlei omstandigheden zal worden beantwoord, allermeeft door de samenstelling van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Volgens hunne overtuiging is de strijd over de ontwikkeling onzer staatsinstellingen voor langen tijd beëindigd en op de hoofdpunten beslist. Daarom richten zij allereerst hunne aandacht op de dingen, die het volk in al zijn kringen kunnen verheffen, zijn welstand vermeederen, zijn rust verzekeren, sociale noodden lenigen, sociale ontwikkeling bevorderen, sociale beroering voorkomen. Want door al de deelen van dit program gaat de ééne gedachte: het Staatsgezag voor alle standen van het volk, dus voor het geheele en ééne Nederlandsche Volk, ten weldaad te doen zijn.

Zij worden in die overtuiging versterkt door de wetenschap, dat de in 1897 te kiezen leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal zullen geroepen worden om mede H.M. Koningin Wilhelmina, aan wie de Almachtige God geve wijsheid, kracht, heil en vele jaren, in naam van het Nederlandsche volk en krachtens de Grondwet als Koningin te ontvangen en te huldigen, aan haar te zweren dat zij Hare onschendbaarheid en de rechten Harer Kroon zullen handhaven. Haar te zweren alles te zullen doen wat goede en getrouwe Staten-Generaal schuldig zijn te doen. Als getrouwe onderzaten van

het Huis van Oranje, als trouwe aanhangers van het Koningschap en van de Grondwet, meenen zij in 't belang van Vorstenhuis en Vaderland te handelen door op wetgevend gebied aan die maatregelen hun kracht te wijden, die kunnen strekken tot bevestiging van onze Nederlandsche rechten en vrijheden, tot beter en vaster vervulling van ieders plicht, tot meerdere ontwikkeling en meerder bloei van het geheele volk en vooral tot versterking van den band tusschen Vorstenhuis en Natie naar het woord van Z.M. Koning Willem III: „Oranje en Nederland, onder Gods zegen vrij, onafhankelijk en één!”

(Hierna volgt dan het Program-1896, dat uiteraard zijn actualiteit heeft verloren en daarom in deze uitgave gevoegelijk achterwege kan blijven).

96045454